

Vetenskaplig framgång och massmedial synlighet – finns det något samband?

Sedan lång tid tillbaka finns det en tradition hos svenska nationalekonomer att deltaga i den ekonomisk-politiska debatten. Ofta har det varit de allra mest framgångsrika som dominerat diskussionen – bl a Ohlin och Myrdal. På senare tid har det dock höjts röster som varnat för att framgångsrika ekonomer drar sig undan offentlighetens ljus. I föreliggande artikel presenteras dock en empirisk studie som visar att det de facto finns ett samband mellan vetenskaplig framgång och massmedial synlighet - även om det är svagt.

Inledning¹

Samhällsvetare har ägnat mycket uppmärksamhet åt att diskutera huruvida nationalekonomin kan betraktas som en objektiv vetenskap eller om den i mindre eller större utsträckning präglas av olika typer av "bias". Klassiska exempel inom ramen för denna debatt är Gunnar Myrdals Vetenskap och politik i nationalekonomin [1930] samt Objektivitetsproblemet i samhällsforskningen [1968].² Både före och efter Myrdal har dock diskussionen om nationalekonomin varit ett återkommande tema och det är knappast någon överdrift att påstå att den svenska debatten har varit särskilt intensiv.³

Under slutet av 90-talet har den svenska debatten återigen flammats upp och denna

PER-ERIK YNGWE är fil. lic. i sociologi och arbetar nu med studier av mediekonsumtion hos Radiounder-sökningar AB i Stockholm. Intresseområden: Vetenskapssociologi, sociologisk teori samt politisk sociologi.

¹ Värdefulla kommentarer har erhållits från Peter Hedström, Richard Swedberg, Anders Björklund, Anders Danielson, Jerker Holm, Lars Jonung, Mats Persson samt Olle Persson.

² I den förstnämnda boken driver Myrdal tesen att den klassiska och den neoklassiska nationalekonomiska teorin är baserad på liberala politiska värderingar. I den andra argumenterar han bl.a. för att alla forskare alltid bör klargöra sina värdepremisser, så att omgivningen kan göra en bedömning hur forskarens politiska åsikter kan ha påverkat den vetenskapliga produkten.

³ Ett uppmärksammat bidrag i Myrdals anda är Villy Bergströms [1977] artikel "Nationalekonomerna och arbetarrörelsen" som visar att i de viktigaste politiska frågorna under 1900-talet har huvuddelen av de svenska nationalekonomerna intagit positioner som gått i strid med arbetarrörelsens politik. Bergström menar att detta är resultatet av ovetenskaplig argumentering och bristande forskareetik. Persson [1995] hävdar i en kommentar att historien har visat att nationalekonomernas ställningstaganden varit korrekta.

artikel utgör på sätt och vis ett ytterligare bidrag.⁴ Fokus är dock inte, som oftast tidigare, på vetenskapens innehåll – utan istället på relationen mellan vetenskap och offentlig debatt. Utgångspunkten för artikeln är nämligen att sociala system måste synliggöra de aktörer som är framgångsrika för att det skall fungera effektivt. Det krävs att systemet strävar efter objektivitet på makronivå, eller annorlunda uttryckt, att det präglas av ”universalism” (jmf Merton [1942, 1957], Cole [1992]). Vissa forskare (Persson [1996], Björklund [1996]) har dock ifrågasatt att det verkligen är de mest meriterade nationalekonomerna som deltar i den offentliga debatten.⁵ Tendensen skulle istället vara att de bästa ekonomerna inriktar sig på sina vetenskapliga karriärer, bl a beroende på att konkurrensen har ökat och att det krävs mer arbete för att man skall göra sig gällande i det internationella forskarsamhället. En ytterligare orsak skulle vara att det blivit förenat med låg status att delta i debatten. ”Seriösa ekonomer”, sägs det, vill ofta inte förknippas med massmediala uttalanden (Carlsson & Jonung [1996]).⁶

Syftet med denna artikel är därför att undersöka om det stämmer att det inte finns något samband mellan vetenskaplig framgång och massmedial synlighet.⁷ En liknande studie har endast genomförts en gång det senaste decenniet.⁸ Det är en studie av Björklund [1996] som visar på svenska ekonomers publicering på debattsidorna i DN och SvD för perioden 1990-93. Björklund konstaterar att bortsett från undantagen Lars Calmfors, Lars Jonung och Assar Lindbeck är det svårt att finna något positivt samband mellan vetenskaplig framgång och debattdeltagande bland universitetsekonomer. Värdet av dessa resultat begränsas dock, vilket påpekas av författaren själv, både av att undersökningen gäller en mycket kort tidsperiod samt av att den endast nyttjar antalet debattinlägg som definition på massmedialt deltagande. Föreliggande artikel försöker råda bot på dessa brister genom att analysera nya, mer omfattande och delvis

annorlunda empiriska data.

Data

I artikeln används data som mäter såväl vetenskaplig framgång som massmedialt deltagande bland de ekonomer som innehade en professur i nationalekonomi under år 1998.⁹

Beroendevariabeln massmedialt deltagande mäts både genom antalet egna arti-

⁴ Ett axplock av inlägg får här utgöra aktuella exempel på såväl kritik som försvar av den ekonomiska forskningen. Sociologen Agneta Hugemark [1995] är kritisk till ekonomerna och menar att deras politiska rekommendationer är ideologiska. Ekonomkårens ökade makt har inneburit att välfärdsstatens demokratiska målsättningar – via en form av professionell övertalning – har ersatts av ekonomiska effektivitetsmål. Även Walter Korpi har under 90-talet haft ett antal duster med nationalekonomerna, framförallt om sambandet mellan välfärdsstatens storlek och ekonomins tillväxt. I en kritisk artikel [1996] förklarar han ekonomernas objektivitetsproblem med likriktningen och bristen på teoretisk pluralism inom nationalekonomin. Nationalekonomen Mats Persson [1995] försöker klarlägga vad ekonomer egentligen vet och vad de endast kan spekulera om. Han betonar att nationalekonomin kan ge kvalitativa insikter, men oftast inte fastställa några kvantitativa samband mellan ekonomisk-politiska åtgärder och verkliga utfall. Ett avslutande exempel på debatten om objektivitet är boken *Ekonomerna i debatten – gör de någon nytta?* (Jonung, red [1996]). Här diskuterar ett antal ledande ekonomer den kritik som de har fått för insatserna i den offentliga debatten.

⁵ Dessutom har Becker & Jonung [1998] i en något kontroversiell artikel studerat brev till statsministern och de konstaterar dels att medborgarna verkar ha bristande kunskaper i hur ekonomiska processer fungerar, dels att det finns en övertro på att politiker kan styra och påverka den ekonomiska utvecklingen.

⁶ Det finns dessutom flera faktorer i det massmediala systemet som kan göra att universalismen bryts: bl a ett intresse för slagfulla rubriker och kontroversiella uttalanden.

⁷ Kausalitet anses bara finnas mellan vetenskaplig framgång och synlighet i media, d v s massmedial synlighet bedöms inte leda till vetenskaplig framgång.

⁸ För en historisk överblick, se även Jonung [1992].

klar på Dagens Nyheters och Svenska Dagbladets debattsidor, samt genom antalet gånger som man omnämns med namn i övriga artiklar i de båda tidningarna. I det senare fallet kan det alltså röra sig om en intervju, om en journalist som refererar till en ekonoms forskning, eller någon annan form av hänvisning till en viss ekonom. Data är insamlade för perioden 1992-98 för Dagens Nyheter och för perioden 1995-98 för Svenska Dagbladet.¹⁰ Vetenskaplig framgång har uppskattats med data från Social Science Citation Index (SSCI)¹¹ om antalet citeringar under åren 1986-96.¹²

Övriga oberoende variabler som använts i analyserna är de kontinuerliga variablerna ålder och antalet debattinlägg¹³ samt dummyvariablerna status och huvudstad. Vad gäller variabeln ”ålder” kan man förvänta sig att äldre professorer förekommer oftare i massmedia, bl a eftersom de är mer kända och mer meriterade. Variabeln ”status” indikerar om en person har en professur i kategorin ”allmänekonomi/internationell ekonomi” eller i kategorin ”övriga” professorer. Den förra kategorin bedöms ha högre status, vilket skulle kunna leda till ett ökat intresse från media. Variabeln ”huvudstad” indikerar geografisk närhet till statsmakterna. Ett kort sådant avstånd kan tänkas leda till en högre närvaro i massmedia. Professorer vid Stockholms universitet, Handelshögskolan, Institutet för internationell ekonomi (IIES) samt Uppsala universitet har ansetts tillhöra en sådan kategori.¹⁴

Trots att analysen baseras på en totalundersökning (alla professorer) kan man tänka sig en viss osäkerhet vad gäller datans generalitet – om det funnits fler professorer är det inte säkert att man funnit samma resultat. Dessutom har professorerna olika forskningsinriktningar, vilket ger olika förutsättningar för såväl vetenskaplig som massmedial aktivitet. Det aktuella urvalet utesluter också två grupper ekonomer som eventuellt kunde ha kommit ifråga: gruppen ekonomer

utanför universitetsvärlden, samt gruppen universitetsekonomer som inte är professorer. Den första exkluderingen motiveras av att nationalekonomer med annan anställning (t ex inom bank eller organisationer) har helt annorlunda arbetsuppgifter. Exempelvis en fackföreningsekonom

⁹ Två ekonomer som förekommit mycket i debatten är Assar Lindbeck och Bo Södersten. Båda har dock pensionerats under perioden och ingår inte i analyserna. Man kan dock notera att Lindbeck har mycket goda vetenskapliga meriter om man mäter i antalet citeringar eller publikationer, medan Södersten har mycket begränsade.

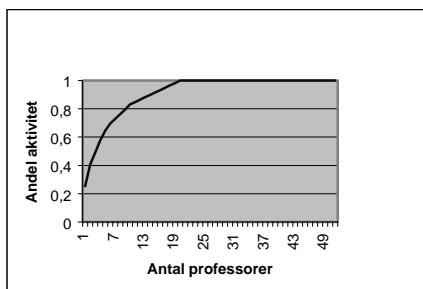
¹⁰ Datainsamlingen skedde huvudsakligen i december 1998. Data ur Dagens Nyheter har hämtats från PressText, data ur Svenska Dagbladet från MediaArkivet.

¹¹ Data har även insamlats från databasen Econlit om antalet publikationer (artiklar plus kapitel i redigerade böcker) för åren 1981-1997. På grund av multikollinariet mellan publikationer och citeringar används dock endast de senare i de analyser som presenteras i artikeln.

¹² Nyttan av att använda citeringar och publikationer för att påvisa vetenskaplig framgång har ofta kritiserats, det finns nämligen både tekniska och teoretiska problem. Ett problem är t ex att tidigare har bara försteförfattaren registerats i SSCI. Ändå finns en ganska utbredd konsensus om att detta förfaringsätt är motiverat. För en diskussion om mätproblem, se Cole & Cole [1973] och Persson [1991]. För en kritik, se Edge [1979]. För en aktuell empirisk studie, se Baldi [1998] som visar att citeringar framförallt sker på grund av en publikations intellektuella innehåll, inte på grund av författarens status. Baldi motsätter sig därför argument om att vetenskaplig kunskap är sociala konstruktioner som uppstår genom retorik eller via manipulering av politiska och finansiella resurser, t ex Latour [1987].

¹³ Antalet debattinlägg är alltså både en beroende och en oberoende variabel. Den allmänna synligheten i media antas nämligen påverkas av antalet debattinlägg. I den analys som genomförs på rankingvärden används dummyvariabler för att kontrollera betydelsen av debattinlägg.

¹⁴ Analyser har även genomförts när Uppsala universitet inte räknats till denna kategori, men ingen markant skillnad kunde noteras.

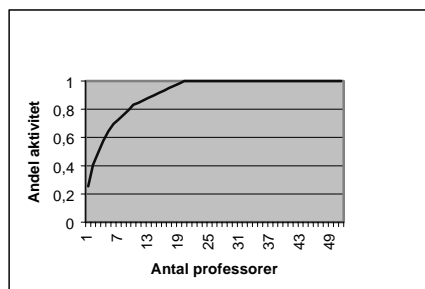
Figur 1a Ackumulerad debattaktivitet

uttalar sig ofta i massmedia eftersom det ingår i hans eller hennes arbete att göra det, däremot finns det knappast tid avsatt för att publicera sig vetenskapligt (jmf Björklund [1996], Flam & Horn [1995]). Det andra valet – att endast studera professorer och inte övriga universitetsekonomer (docenter, lektorer, övriga forskare) – motiveras av att det inte är lika vanligt att de senare uttalar sig i media, även om det finns undantag.

Snedfördelad aktivitet

De första två regressionsanalyser som presenteras nedan bygger på absoluta värden från den empiriska datainsamlingen. Ekonomiprofessorernas aktivitet är dock mycket snedfördelad – d v s ett fåtal personer svarar för ett stort antal publikationer, erhåller många citeringar, skriver många debattartiklar och har en allmänt omfattande massmedial synlighet.¹⁵ Denna snedfördelning i aktivitet motiverar att en analys även genomförs på relativa värden. Detta blir möjligt genom att professorerna rangordnas i förhållande till varandras aktiviteter och att analysen därefter genomförs på dessa rankingvärden.

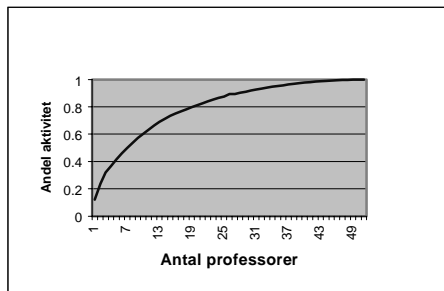
I *Figureerna 1a–1d* visas den faktiska ackumulerade aktiviteten. Om graferna varit helt linjära hade aktiviteten varit lika fördelad, men i alla figurer är det tydligt att den är ojäm. Störst snedfördelning finner vi för deltagandet på DN:s och SV:s debattsidor. Citeringsfrekvenser samt ”synlighet i media” uppvisar grafer som är något mindre exponentiella. Antalet vetenskapliga publikationer är den aktivitet som är minst snedfördelad.

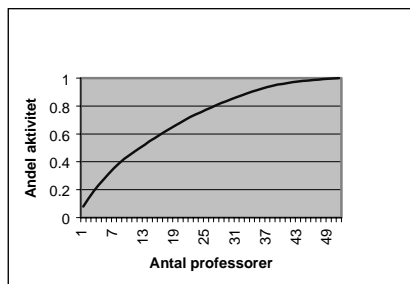
Figur 1b Ackumulerad synlighet i media

Ätminstone två olika mekanismer, vilka har en viss interaktion, kan anses vara skälet till att vi erhåller ovanstående snedfördelning. För det första, inom många samhällssfärer finns det tydliga inslag av ”the winner takes it all”. Av tidsskäl och utrymmesskäl blir det vanligen endast de allra framgångsrikaste som uppmärksammas. Exempelvis saknas det anledning att citera, eller publicera, all ekonomisk forskning som genomförs inom ett område och eftersom det verkar finnas en viss

¹⁵ Inom de flesta vetenskapliga discipliner är fördelningen av vetenskapliga publikationer kraftigt snedfördelad. Fenomenet kallas Lotka’s lag [Lotka 1926] och innebär att ett fåtal forskare svarar för ett stort antal publikationer per person, samtidigt som majoriteten producerar få individuella bidrag. Tidigare forskning har funnit att detta även gäller nationalekonomin i Sverige [Persson, Stern, Gunnarsson 1992]. Mer precist innebär denna regelbundenhet att om man rankar en population av vetenskapsmän i enlighet med hur ofta de publicerar, då kommer andelen vetenskapsmän som publicerar n publikationer vara ungefär lika med $1/n \cdot n$. T ex antalet personer som publicerar 2 artiklar är en fjärdedel av de som publicerar en artikel, antalet som publicerar 3 artiklar är ungefär en niondel o s v. Andelen bidrag som produceras av vetenskapsmän som bara producerar en artikel blir då ca 60 procent. Lotka [1926, s. 323]. Den exakta formuleringen är dock av mindre intresse i detta fall eftersom urvalet bara består av professorer, inte av alla forskare inom nationalekonomi. Det centrala är istället att få ekonomiprofessorer producerar många artiklar och många producerar få artiklar. Däremot är det inte är giltigt att den lågproducerande majoriteten även står för en majoritet av alla ”produktioner” inom media, tvärtom är det minoriteten som producerar det mesta.

Figur 1c Ackumulerade citeringar

Figur 1d Ackumulerade publikationer

Tabell 1 Regressionsanalys av sambandet mellan vetenskaplig framgång och antalet publicerade debattartiklar.

	Modell 1	Modell 2
Intercept	-.52 (-1.71)	-1.148 (-.34)
Citeringar	.010 (2.85)	.010 (2.86)
Ålder	.015 (.252)	.024 (.385)
Status	.146 (.189)	-
Huvudstad	-	.362 (.469)
Adj R2	0.13	0.13

enighet om vilken forskning som är den bästa blir det också ett fåtal som erhåller de allra flesta citeringarna. En andra faktor som kan göra att uppmärksamheten snedfördelas är att vetenskapen präglas av "ackumulering av fördelar" [Zuckerman 1988].¹⁶

De mer framgångsrika forskarna erhåller belöningar och nya resurser, men ges därmed även bättre möjligheter än andra att lyckas på nytt – de hamnar i en gynnsam strukturell position (jmf Sørenssen [1996] om strukturella fördelar).

Resultat

Sambandet mellan vetenskaplig framgång och massmedial aktivitet har studerats med linjär regression. Två olika operationaliseringar av beroendevariabeln har använts: antalet debattartiklar, samt all-

män synlighet. Tabell 1 visar koefficienter för analysen i det förstnämnda fallet.¹⁷ I modell 1 visar beroendevariabeln antalet citeringar ett svagt, men signifikant samband med produktionen av debattartiklar.¹⁸ Koefficienten visar exempelvis att en ekonomprofessor som har 100 citeringar fler än genomsnittet publicerar drygt ett debattinlägg mer än genomsnittet. Ålder och professurens status verkar däremot sakna betydelse. Av modell 2 framgår att variabeln geografisk närhet till huvudstaden inte är av betydelse, d v s det

¹⁶ Ett specialfall är den s k Matteus-effekten: "For unto every one that hath shall be given, and he shall have abundance: but from him that hath not shall be taken away even that which he hath". Merton [1968] argumenterar för att denna effekt tar sig uttryck i att redan kända forskare kan bli uppmärksammade bara för att de är kända, medan mindre kända forskare som presterar viktig forskning riskerar att få mindre uppmärksamhet än de förtjänar.

¹⁷ När man tar del av dessa är det dock nödvändigt att ha i åtanke att ca 60 procent av professorerna inte kan noteras för någon debattartikel överhuvudtaget och att övriga 40 procent har en tydligt snedfördelad aktivitet (se figurer ovan).

¹⁸ De värden som står inom parentes är t-värden. Eftersom datan inte är ett slumpmässigt urval utan en totalundersökning är det något tveksamt hur man ska betrakta resultaten av signifikanstesten. Som Allison [1970] påpekat kan dock t-värdena ge en viss indikation på variabelernas "relativa betydelse".

Tabell 2 Regressionsanalys för beroendevariabeln allmän förekomst i massmedia

	Modell 1	Modell 2	Modell 3
Intercept	2.04 (.046)	7.91 (.425)	2.12 (.102)
Citeringar	.124 (2.45)	-.037 (-1.43)	-.042 (-1.55)
Ålder	.096 (.112)	-.009 (-.03)	.076 (.197)
Status	5.56 (.494)	2.77 (.588)	2.53 (.53)
Debattartiklar		9.08 (5.15)	8.90 (4.96)
Citeringar*deb.artiklar		.018 (2.62)	.019 (2.67)
Huvudstad			3.11 (.65)
Adj R2	0.10	0.84	0.84

verkar inte finnas någon strukturell fördel för synligheten i media av att man är verksam i eller nära Stockholm.¹⁹

Tabell 2 visar regressionsresultat när beroendevariabeln operationaliseras som allmän förekomst i massmedia. Av modell 1 framgår att antalet citeringar har ett signifikant samband med synlighet i media, medan ålder och status verkar sakna betydelse.²⁰

I modell 2 testas en ny variabel jämfört med ovan – antalet debattinlägg²¹ – och analysen visar tydlig påverkan och signifikans. Även interaktionseffekten mellan debattinlägg och citeringar är signifikant och den höjer också modellens förklaringsvärde något.²² De negativa värdena för variabeln citeringar i modellerna 2-3 indikerar dock ett mycket svagt negativt (men ej signifikant) samband mellan vetenskaplig framgång och massmedial synlighet för de ekonomer som inte publicerat debattartiklar. Det finns nämligen ett mindre antal ekonomer som är mycket välmeriterade men som deltar ytterst sparsamt i massmedia (se Appendix). Modell 3 visar att variabeln ”huvudstad” inte är av betydelse.

Ovan beskrevs att aktiviteten bland eko-

nomprofessorerna är kraftigt snedfördelad (*Figureerna 1:1-1:4*) och att detta motiverar en kompletterande analys som baseras på rankingvärden. I *Figur 2* illustreras det grafiska förhållandet mellan rankingvärden för citeringar samt allmän synlighet i media.²³ Exempelvis en observation nere i det vänstra hörnet betyder att den aktuella professorn både är mycket citerad samt ofta förekommande i media. Som synes finns en tendens till en snett uppåtgående linje, vilket visar att de två placeringarna följer varandra åt.

I *Tabell 3* visas resultat efter en regressionsanalys utförd på rankingvärden. I den första modellen framgår att ranking för antalet citeringar har ett signifikativt samband med ranking för synlighet i media – däremot verkar ålder och professorsstatus sakna påverkan. I modell 2 testas och bekräftas att förekomsten på debattsidor har betydelse. Geografisk lokalisering nära huvudstad saknar, liksom tidigare, förklaringsvärde.

Sammanfattning av resultat

Regressionsanalysen visar på ett visst posi-

¹⁹ Eftersom många ekonomer inte har skrivit någon debattartikel har en s k Tobit-analys genomförts. Den visar dock inga viktiga skillnader i resultat.

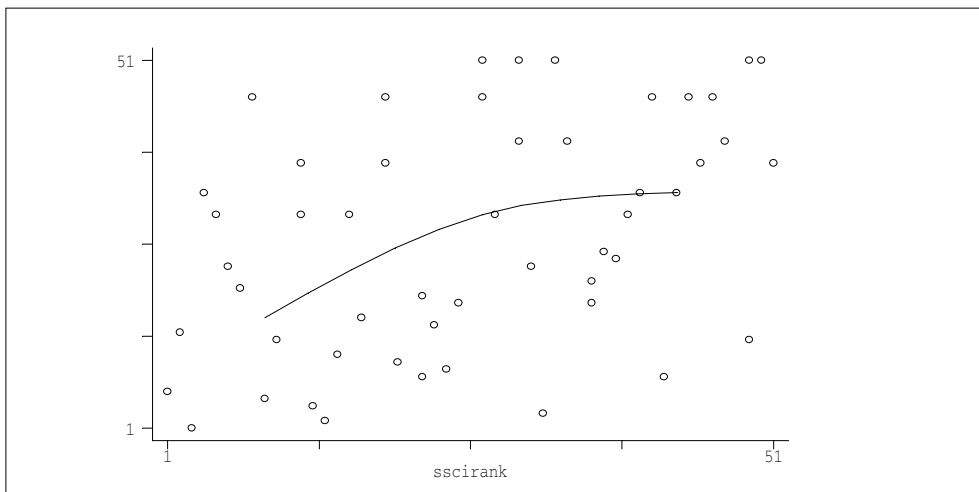
²⁰ Antalet citeringar erhåller endast ett något högre förklaringsvärde vid transformering och detta har därför undanlåtits.

²¹ Det råder inte problem med multikollinearitet mellan citeringar och debattartiklar.

²² R2 stiger från 0.82 till 0.84.

²³ Grafen är producerad i statistikprogrammet Stata genom s k ”band regression” (bands 3).

Figur 2 Samband mellan rankingvärden.

Tabell 3 Regressionsanalys av sambandet mellan vetenskaplig framgång och förekomst i media baserad på rankingvärden.

	Modell 1	Modell 2	Modell 3
Intercept	11.05 (.554)	-12.43 (-.622)	-8.29 (-.35)
Citeringsrank	.425 (2.842)	.309 (2.165)	.293 (1.92)
Ålder	.11 (.310)	.104 (.310)	.057 (.155)
Status	-2.716 (-.584)	-.85 (-.197)	-.803 (-.183)
Debatrank		3.287 (3.03)	3.244 (2.94)
Huvudstad			1.529 (-.34)
Adj R2	0.14	0.27	0.25

tivt samband mellan "citeringar" och antalet "debattinlägg". Även när massmedial aktivitet operationaliseras som "allmän synlighet i media" noteras ett positivt samband med antalet "citeringar". Sambandet blir dock svagt negativt om man inkluderar variabeln "debattinlägg", då det finns ett visst antal mycket merite-

rade forskare som inte skriver på debattsidorna. Det positiva sambandet mellan vetenskaplig meritering och massmedial aktivitet kunde också noteras när rankingvärden användes och liksom tidigare hade antalet debattinlägg betydelse.

Regressionsanalysen visar därför, sammanfattningsvis, att det verkar finns ett

visst samband mellan vetenskaplig framgång och massmedial synlighet. De sociala system (universitet, politik, media) inom vilka nationalekonomerna är verksamma verkar alltså skapa en viss universalism med avseende på vilka ekonomer som förs fram i debatten.

Avslutande kommentar

De resultat som presenterats i denna artikel om vetenskaplig framgång och massmedial synlighet bland svenska nationalekonomer ger en mer nyanserad bild än vad som framkommit genom tidigare forskning. Analysen ger ganska säkra indikationer på att framgångsrika professorer också, allmänt sett, syns mer i media. Förvisso är sambandet ganska svagt, men resultatet motsäger ändå de diskussioner som förts om att de som lyckas inom vetenskapen (i detta fall nationalekonomi) drar sig undan offentlighetens ljus (Abott [1982], Reder [1998], Persson [1996], Björklund [1996]). Det finns förvisso vissa framgångsrika ekonomer som inte deltar i media, men den generella bilden tyder på en viss universalism.

De flesta samhällsvetare kan säkert enas om att det bör finnas ett visst positivt samband mellan vetenskaplig framgång och massmedial synlighet. En naturlig fråga i samband med en sådan här studie är därför om det går att göra några normativa rekommendationer med anledning av de resultat som presenterats. Borde kanske sambandet mellan vetenskaplig framgång och massmedial synlighet vara starkare? Att kvantifiera detta samband mer exakt är dock knappast görligt – det är alltför många faktorer som måste beaktas. Forskare har t ex olika forskningsinriktningar, olika förmåga att uttrycka sig på ett massmedialt sätt, samt även olika arbetssituationer. Tidningarnas inflytande över vilka som syns i debatten är också en viktig faktor som man inte kan bortse ifrån. Sammantaget är det en mängd faktorer som gör det omöjligt att fastställa ett visst exakt samband alltid bör gälla.

Kan man ändå inte ge en kvalitativ rekommendation om hur situationen borde förändras? Svaret är nog negativt även här, åtminstone behövs mer fakta innan en sådan rekommendation kan göras. Framförallt måste det undersökas hur pass vanligt det är att universitetsekonomer framför åsikter som inte kan sägas representera den dominerande meningen inom forskarkåren. Bara för att man inte är en mycket välmeriterad forskare finns det inget som implicerar att man nödvändigtvis uttalar sig "ovetenskapligt". Ett antal ledande universitetsekonomer har förvisso antytt att de nationalekonomer som deltar i media inte är objektiva och vetenskapliga (Jonung [1996, s. 27], Björklund [1996], Persson [1996]), men de ekonomer som här åsyftas är inte anställda inom universitetsvärlden utan istället inom organisationer och banker. Bland universitetsekonomer däremot är det inte alls säkert att det finns något problem med ovetenskapliga uttalanden i media – och i sådana fall är en normativ rekommendation om ett ökat samband mellan vetenskaplig framgång och synlighet i media inte lika självklar.

Problemet kanske inte är att sambandet mellan vetenskaplig meritering och mediasyynlighet är för svagt bland universitetsekonomerna – utan att universitetsekonomer inte deltar mer i debatten än vad de faktiskt gör (se Appendix). De incitament som är verksamma är antagligen alltför låga. En möjlig och partiell lösning på detta problem är att de statusfyllda utredningsuppdrag som framgångsrika ekonomer ofta får av regering och riksdag inbegriper ett obligatorium om aktiv kommunikation med media och allmänhet. Utmärkta exempel på när regeringsuppdrag har skapat debattinlägg är ju professorerna Calmfors och Jonung.²⁴ Det är dock tveksamt om endast rationella incitament är tillräckligt för att förklara mass-

²⁴ Lars Calmfors ledde EMU-utredningen och Lars Jonung var rådgivare åt statsministern Bildt åren 1992-94.

medialt deltagande. En detaljstudie över Calmfors och Jonungs inlägg visar förvisso att det finns ett antal inlägg som direkt kan hänföras till deras respektive regeringsuppdrag, men i många fall kan man inte alls göra en sådan koppling. Förklaringen ”regeringsuppdrag” tillsammans med de teoretiska utgångspunkterna som ekonomisk teori erbjuder verkar därför otillräckliga. Ekonomer verkar delta i debatten även när det saknas rationellt, själviska incitament. Med mer omfattande teori kan dock variabeln ”regeringsuppdrag” tänkas utgöra en bättre orsak till mediadeltagande. Andra mekanismer kan tänkas bidra till det aktuella sambandet. Carlsson & Jonung [1996, s. 89, 107] påpekar exempelvis betydelsen av ”tradition” och ”plikt”, men dessa förklaringar tillhör faktiskt den gamla sociologiska skolan (se t ex Udéhn [1996]). Detta betyder dock inte att universalism inom mediadebatten kan erhållas även när rationella incitament saknas – det är istället troligt att dessa är en nödvändig, men otillräcklig, förutsättning.²⁵

Appendix

Figur A1 De mest citerade ekonomprofessorerna

Persson, Torsten	497
Svensson, Lars EO	480
Calmfors, Lars	333
Johansson, Per-Olov	197
Mäler, Karl-Göran	191
Bohm, Peter	182
Jönsson, Bengt	165
Hibbs, Douglas	159
Blomström, Magnus	141
Björklund, Anders	132
Horn, Henrik	120
Lundahl, Mats	120
Holmlund, Bertil	104
Jonung, Lars	103
Flam, Harry	90
Puu, Tönu	66
Bergman, Lars	65
Svedberg, Peter	61
Svensson, Lars-Gunnar	61
Persson, Mats	60

Figur A2 De mest publicerade ekonomprofessorerna

Svensson, Lars EO	88
Löfgren, Karl-Gustaf	62
Blomström, Magnus	59
Holmlund, Bertil	48
Mäler, Karl-Göran	47
Persson, Torsten	44
Jonung, Lars	43
Johansson, Per-Olov	38
Calmfors, Lars	35
Hjalmarsson, Lennart	30
Englund, Peter	28
Weibull, Jörgen	28
Björklund, Anders	27
Lundahl, Mats	27
Agell, Jonas	26

Figur A3 Ekonomprofessorer med mer än ett debattinlägg.

Calmfors, Lars	13
Jonung, Lars	9
Jansson, Jan Owen	5
Persson, Mats	4
Svensson, Lars EO	3
Persson, Torsten	2
Agell, Jonas	2
Bohm, Peter	2
Hultkrantz, Lars	2

Figur A4 De i massmedia mest omnämnda ekonomprofessorerna.

Calmfors, Lars	229
Jonung, Lars	118
Ståhl, Ingemar	72
Holmlund, Bertil	42
Blomström, Magnus	39
Persson, Torsten	37
Hultkrantz, Lars	36
Englund, Peter	36
Jansson, Jan Owen	31
Persson, Mats	29
Flam, Harry	24
Björklund, Anders	21
Södersten, Jan	21
Svensson, Lars EO	20
Edin, Per-Anders	18
Bergman, Lars	17

²⁵ För intressant diskussion om möjligheterna att applicera ekonomisk teori på vetenskapsmän, se översikter om ”The New Economics of Science”, t ex Diamond [1996], Hull [1988], Leonard [1997], Stephan [1996] samt Wible [1998].

Referenser

- Abbot, Andrew [1981], "Status and Status Strain in the Professions", *American Journal of Sociology*, vol 86, s 819-835.
- Allison, P.D. [1970], "Discrete-time methods for the analysis of event histories", i Leinhardt, S (red.) *Sociological Methodology* 1982, Jossey-Bass Publishers, San Francisco.
- Baldi, Stephane [1998], "Normative versus Social Constructivist Processes in the Allocation of Citations: A Network-Analytic Model", *American Journal of Sociology*, vol 63, s 829-846.
- Becker, Bo & Jonung, Lars [1998], "Ärade Statsminister! Brevet till statsministern om den ekonomiska politiken", *Ekonomisk Debatt*, vol 26, s 341-349.
- Bergström, Villy [1977], "Nationalekonomerna och arbetarrörelsen", i Herin & Werin (red), *Ekonomisk debatt och ekonomisk politik*, Norstedts, Stockholm.
- Björklund, Anders [1996], "Nationalekonomer som syns i debatten och i de vetenskapliga tidskrifterna", i Jonung, L (red.) [1996], *Ekonomerna i debatten*, Ekerlids Förlag, Stockholm.
- Colander, David [1989], "Research on the Economics Profession", *Journal of Economic Perspectives*, vol 3, s 137-148.
- Cole, J. & Cole S. [1973], *Social Stratification in Science*, Chicago University Press, Chicago.
- Cole, Stephen [1992], *Making Science. Between Nature and Society*, Harvard University Press, Cambridge.
- Dasgupta, Partha & David, Paul [1994], "Toward a New Economics of Science", *Research Policy*, vol 23, s 487-521.
- Diamond, Arthur [1996], "The Economics of Science", *The International Journal of Knowledge Transfer and Utilization*, vol 9, s 6-52.
- Edge, D. [1979], "Quantitative Measures of Communication in Science: a Critical Review", *History of Science*, vol 17, s 102-34.
- Engwall, Lars (ed.) [1992], *Economics in Sweden. An Evaluation of Swedish Research in Economics*, Routledge, London.
- Flam & Horn [1995], "Är misstron mot nationalekonomerna befogad?", i Calmfors [1995], *Ekonomisk politik – en vänbok till Assar Lindbeck*, SNS Förlag, Stockholm.
- Hugemark, Agneta [1995], *Den fängslande marknaden*, Arkiv Förlag, Lund.
- Hull, David [1988], *Science as a Process. An Evolutionary Account of the Social and Conceptual Development of Science*, The University of Chicago Press, Chicago.
- Jonung, Lars [1992], "Economics the Swedish Way 1889-1989", i Engwall, L (red) [1992], *Economics in Sweden. An Evaluation of Swedish Research in Economics*, Routledge, London.
- Jonung, Lars [1992], *Swedish Economic Thought. Explorations and Advances*, Routledge, London.
- Jonung, Lars [1996], *Ekonomerna i debatten. Gör de någon nytta?*, Ekerlids Förlag, Stockholm.
- Korpi, Walter [1998], "Tro och vetande i debatten om Sveriges ekonomiska tillväxt: Samhällsvetenskapens objektivitetsproblem i åskådlig form", *Sociologisk forskning*, vol 2, s 41-72.
- Krugman, Paul [1994], *Peddling Prosperity*, Norton, New York.
- Latour, Bruno [1987], *Science in Action*, Harvard University Press, Cambridge MA.
- Leonard, Thomas Clark [1997], *The Reason of Rules in the Intellectual World*, Diss: George Washington University.
- Lotka, Alfred [1926], "The Frequency Distribution of Scientific Productivity", *Journal of the Washington Academy of Sciences*, vol 16, s 317-23.
- Merton, Robert [1942], "Science and Democratic Social Structure", i Merton [1973], *The Sociology of Science. Theoretical and Empirical Investigations*, The University of Chicago Press, Chicago.
- Merton, Robert [1957], "Priorities in Scientific Discovery", i Merton [1973], *The Sociology of Science. Theoretical and Empirical Investigations*, The University of Chicago Press, Chicago.
- Merton, Robert [1968], "The Matthew Effect in Science", i Merton [1973], *The Sociology of Science. Theoretical and Empirical Investigations*, The University of Chicago Press, Chicago.
- Merton, Robert [1973], *The Sociology of Science. Theoretical and Empirical Investigations*, The University of Chicago Press, Chicago.
- Myrdal, Gunnar [1930], *Vetenskap och politik i nationalekonomin*, Norstedt & Söner, Stockholm.
- Myrdal, Gunnar [1968], *Objektivitetsproble-*

- met i samhällsforskningen*, Norstedt, Stockholm.
- Persson, Olle [1991], *Forskning i bilinguistisk belysning*, INUM, Umeå.
- Persson, Stern & Gunnarsson [1992], Swedish Economics on the International Scene, i Jonung, L (red) [1992], *Economics in Sweden*, Routledge, London.
- Persson, Mats [1995], "Vad har vi för glädje av den nationalekonomiska vetenskapen?", *Ekonomisk Debatt*, vol 23, s 605-20.
- Persson, Mats [1998], "Debatt, vetenskap och ekonomisk tillväxt", i Grenholm C-H, & Helgesson, G. (red) [1998], *Objektivitetsproblemet i ekonomisk vetenskap*, Studies in Ethics and Economics 4, Uppsala universitet.
- Reder, Melvin W. [1999], *Economics – The Culture of a Controversial Science*, The University of Chicago Press, Chicago.
- Stephan, Paula [1996], "The Economics of Science", *Journal of Economic Literature*, vol 34, s 1199-1235.
- Sørensen, Aage [1996], "The Structural Basis of Social Inequality", *American Journal of Sociology*, vol 101, s 1333-65.
- Udén, Lars [1996], *The Limits of Public Choice*, Routledge, London.
- Wible, James R. [1998], *The Economics of Science. Methodology and epistemology as if economics really mattered*, Routledge, London.
- Zuckerman, Harriet [1988], "The Sociology of Science", i Smelser, N [1988], *Handbook of Sociology*, Sage, Newbury Park.